

brød i Samsundet. De kunne kaldes Lærere, Embedsmænd, Professorer, Cancelliraader, kort, hvad man vil, kun ikke Sandhedsvidner. Grunden, hvorfor det ikke sees, er, at den store Mængde af Mennesker ere ved allehaande Dieforsblindelsesfunster forhindrede i at kunne see uhibdet, og Grunden er, at der af Staten er anbragt 1000 Embedsmænd, der have saa vanskeligt ved at see uhibdet, fordi Spørgsmaalet om Christendom for dem tillige kommer til at stille sig pecuniært, og de naturligt ikke gjerne ville have Dinene op for, om hvad der hidtil blev anseet for den sikreste Vej til Brød, det Viseste af Alt, om det ikke er en tvivlsom Næringsvei, christeligt maastee endog er „uberettiget Næringsbrug“. Jeg vil benytte Leiligheden til at anbringe et christeligt Tvivlsmaal: „Kan man være kongelig autoriseret Lærer i Christendommen, kan Christendommen forkyndes af kongelig autoriserede Lærere, kunne Sacramenterne administreres af dem, eller ligger her ikke en Selvomdfigelse?“ Han siger til: „Ansvarer ligger egentlig hos Staten; skal derfor Stat og Kirke stilles ab, bliver det ligefrem Statens Pligt at forsørge Præsten, med hvem den har contraheret.“ Det er med disse Betragtninger for Die, at jeg har stillet mig saaledes overfor denne Sag, at jeg siger om Folketirken, hvad endeel af vore Medchristne her i Landet, lad mig tale reent ud: hvad Grundtvigianerne sige og dømme om den. De kalde den en borgerlig Oplysningsanstalt, men er den det — jeg holder paa, at den er det og ikke, som den ærede Minister sagde, en Green af den hellige, almindelige Kirke — og er det givet, at der skal være Lærere, saa siger jeg: lad der ikke stee nogen anden Forandring end den, der nu er — lad Staten til disse Tusinde Embeder bestikke Folk, ligesom alle andre Embedsmænd bestikkes; de maae gjerne faae kongelig Bestalling, vær saa god; men jeg ønsker ikke, at de skulle blive bestiktede med geistlig Udnævnelse. Lad Kirken derom. Det bør blive en fri Sag i Folketirken, men bør ikke være en Statsag, thi ellers har Staten Ansvar for, hvad der steer i den Henseende. Først naar det er steet, og der altsaa er ansat ophyste Folkelærere omkring i Sognene, kan den Valgmaade, her er foreslaaet, være i sin

gode Ret, thi ligesom man vælger det ene Slags Lærere, saaledes kan man ogsaa vælge det andet, og jeg vil sige til, at naar man paa denne Maade har valgt Lærere, ere vi inde paa et Omraade, hvor alle de Anker, der kunne reises imod Loven med Hensyn til Valgene, falde til Jorden. Den ærede Minister sagde, og jeg skal gjentage det: Menneskene ere ikke saa gode, som de burde være, men dette er seet fra det religiøse Standpunkt; fra det borgerlige Standpunkt sige vi: Menneskene ere nu engang, som de ere, og vi maae tage dem, som de ere. Saaledes tager man det i det borgerlige Samsund, og naar det er saaledes, siger jeg: Hvor viser det menneskelige Hjertes Godhed sig bedre end deri, at Folk ønske gode Lærere til deres Børn? Alle Mennesker ville gjerne have deres Børn vel artebe og vel opdragne. Det er Noget, der af Naturen er indplantet i det menneskelige Liv, og saa sandt disse Lærere sees som saadanne, der skulle udbrede Oplysning og Dannelse blandt dem og for deres Børn, vil man ikke iblinde vælge en Taabe, men man vil vælge En, der er istand til virkelig at udruste Børnene med gode Kundskaber. Det Forsvar, jeg stiller mod alle de Angreb, der fra en vis Side her i Salen ere gjorte paa Skoleloven, gaar ud paa, at det dog nærmest er dem, der skulle have deres Børn opdragne, som ere kaldede til at have Die med, hvem der skal være Lærere; derom kan der dog ikke være nogen Tvivl. Hvis vi vilde gaar i den modsatte Retning, stulde vi vedblive med hele det store Formynderskab fra gamle Dage, da man stod i en rød Bygning og spillede Formyndere for hele Folket, men det er dog ikke Meningen. Flere af de ærede Talere have sagt, at det var saa galt under Enevoldsmagten; men maa jeg sige Dem, mine Herrer, at Enevoldsmagtens Regimente i mange Henseender var mere consequent og følgerigtigt end det Regimente, disse Folk bruge her i vore Dage. Da Enevoldsmagten var tilstede i Landet, var det naturligt, at al Underlydelse udgik fra den, men hvad var vel naturligere, end at man, efterat vi have faaet fuldkommen Frihed og ere blevene indstrevne i de frie Staters Række, løste mange af de Formynderbaand, der findes. Svergang der imid-